

Warszawa, 21.12 2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

II.511.719.2023.MM

Trybunał Konstytucyjny

Al. Szucha 12A,

00-918 Warszawa

sygn. akt SK 100/23

W związku z otrzymanym w dniu 24 listopada 2023 r. zawiadomieniem o wszczęciu postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej Pana J F (sygn. akt SK 100/23), działając na podstawie art. 63 ust. 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r., poz. 2393) oraz art. 16 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2023 r., poz. 1058) zgłaszam udział w przedmiotowym postępowaniu i wnoszę o stwierdzenie, że:

art. 547 § 1 *in fine* ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (tekst jedn. Dz. U. z 1997, Nr 89, poz. 555 z późn. zm., dalej zwany „k.p.k.”) w zakresie, w jakim nie przewiduje zażalenia na postanowienie oddalające wnioski o wznowienie postępowania lub pozostawiające je bez rozpoznania, wydane przez sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy jest niezgodny z art. 78 w zw. z art. 45 w zw. z art. 32 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 176 ust. 1 w zw. z art. 45 w zw. z art. 32 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

UZASADNIENIE

1. Pismem z dnia 24 listopada 2023 r. Rzecznik Praw Obywatelskich został zawiadomiony o wszczęciu postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej J F (sygn. SK 100/23). Skarżący wniósł bowiem o stwierdzenie, że art. 547 § 1 *in fine* k.p.k. w zakresie, w jakim nie przewiduje zażalenia na postanowienie oddalające wniosek o wznowienie postępowania lub pozostawiające go bez rozpoznania wydanego przez Sąd Apelacyjny lub Sąd Najwyższy jest niezgodny z art. 78 w zw. z art. 45 w zw. z art. 32 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji w zakresie w jakim pozbawia sprawiedliwego prawa do sądu w postaci braku możliwości zaskarżenia orzeczenia i skorzystania z zasady dwuinstancyjności na równych prawach bez względu na fakt, który Sąd wydał orzeczenie w pierwszej instancji oraz braku proporcjonalności w ww. zakresie. Skarżący wniósł również o stwierdzenie, że art. 547 § 1 *in fine* k.p.k. w zakresie, w jakim nie przewiduje zażalenia na postanowienie oddalające wniosek o wznowienie postępowania lub pozostawiające je bez rozpoznania, wydane przez sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy, jest niezgodny z art. 176 ust. 1 w zw. z art. 45 w zw. z art. 32 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w zakresie, w jakim w jakim pozbawia sprawiedliwego prawa do sądu w postaci możliwości zaskarżenia orzeczenia i skorzystania z zasady dwuinstancyjności na równych prawach zgodnie z literalnym brzmieniem ww. przepisu (art. 176 ust. 1 Konstytucji RP) bez względu na fakt, który sąd wydał orzeczenie w pierwszej instancji.

2. Należy wskazać w pierwszej kolejności, że literalne brzmienie art. 547 § 1 k.p.k. wprost przesądza o tym, że zażalenie na postanowienie sądu apelacyjnego o oddaleniu wniosku o wznowienie postępowania jest niedopuszczalne z mocy ustawy i nawet najgłębsze przekonanie skarżącego o merytorycznej bezzasadności tego postanowienia

powyższego stanu rzeczy zmienić nie może¹. Dyspozycja art. 547 k.p.k. powtarza rozwiązanie, jakie było przewidziane w art. 481 Kodeksu postępowania karnego z 1969 r., z tą jednak zmianą, że w § 4 ogranicza zakaz zaskarżenia wyroku uniewinniającego i umarzającego, wydanego bezpośrednio przez sąd wznawiający, jedynie do sytuacji, gdy orzekł tak Sąd Najwyższy, podczas gdy w regulacji dawnego k.p.k. (tj. art. 481 § 3 d.k.p.k.) dotyczyło to także orzekania przez sąd apelacyjny².

3. Co warte podkreślenia, brzmienie art. 481 § 1 d.k.p.k., które zostało transponowane do obecnie obowiązującego art. 547 § 1 k.p.k. oraz brzmienie powołanego art. 481 § 3 d.k.p.k., które jak było to wskazane powyżej nie zostało powtórzone w obowiązującym stanie prawnym, nadane zostało ustawą z dnia 13 lipca 1990 r. o powołaniu sądów apelacyjnych oraz o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, Kodeks postępowania cywilnego, Kodeks postępowania karnego, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym i o Krajowej Radzie Sądownictwa³. Jak wynika z uzasadnienia projektu w/w ustawy (uzasadnienie z dnia 4 czerwca 1990 r.), celem jej uchwalenia było utworzenie trójszczeblowego sądownictwa powszechnego i odciążenie Sądu Najwyższego od rozpoznawania zwykłych środków odwoławczych. Sądy apelacyjne zostały bowiem powołane do rozpoznawania środków odwoławczych od sądów wojewódzkich (obecnie sądów okręgowych).

4. Sięgając zatem do genezy uregulowania art. 547 § 1 k.p.k. uznać wypada, że ustawodawca już za czasów obowiązywania Kodeksu postępowania karnego z 1969 r. (w brzmieniu po nowelizacji z dnia 10 sierpnia 1990 r.) pozbawił strony możliwości

---

¹ Postanowienie SN z dnia 6.05.2008 r., sygn. akt II KZ 21/08, OSNwSK 2008, nr 1, poz. 1017.

² Por. T. Grzegorzcyk, Komentarz do art. 547 Kodeksu postępowania karnego [w:] T. Grzegorzcyk, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Zakamycze, 2003, publ. LEX.

³ Dz. U. z 1990 r. Nr 53, poz. 306; ustawa weszła w życie w dniu 10 sierpnia 1990 r.

składania środków odwoławczych od postanowienia oddalającego wniosek o wznowienie postępowania wydanego przez sąd apelacyjny, gdy tymczasem intencją ustawodawcy, który wprowadził do polskiego porządku prawnego sądy apelacyjne była chęć odciążenia Sądu Najwyższego od rozpoznawania środków odwoławczych od orzeczeń wydanych przez sądy okręgowe.

5. Ustawodawca powielając w uregulowaniu art. 547 k.p.k. rozwiązanie art. 481 § 1 d.k.p.k. jednocześnie zrezygnował z istotnego z punktu widzenia niniejszych rozważań rozwiązania z art. 481 § 3 d.k.p.k. (w brzmieniu po nowelizacji z dnia 10 sierpnia 1990 r.), które również pozbawiało możliwości wnoszenia środków odwoławczych od orzeczeń sądów apelacyjnych związanych z materią wznowienia postępowania.

6. Z uzasadnienia rządowego projektu Kodeksu postępowania karnego z 1997 r.⁴ nie wynika, czym była podyktowana wykazana wyżej niekonsekwencja ustawodawcy, która skądinąd wzmocniła ochronę konstytucyjnego prawa do zaskarżania orzeczeń wydanych w pierwszej instancji w zakresie wznowienia postępowania.

7. W tym miejscu, na marginesie podkreślić należy, że o ile od wydanego przez sąd apelacyjny postanowienia o oddaleniu wniosku o wznowienie postępowania środek odwoławczy nie przysługuje, o tyle dopuszczalne jest zażalenie do Sądu Najwyższego na zarządzenie prezesa sądu apelacyjnego, odmawiające przyjęcia niedopuszczalnego środka odwoławczego⁵. Powyższe świadczy zatem o przyznaniu przez ustawodawcę środka odwoławczego, który ma w zasadzie marginalne znaczenie dla strony, w sytuacji,

---

⁴ Por. tekst uzasadnienia rządowego projektu Kodeksu postępowania karnego z 1997 r. zam. [w:] Nowe kodeksy karne z 1997 r. z uzasadnieniami, Warszawa 1997 r. s. 393 i nast.

⁵ Postanowienie SN z 4.02.1998 r., III KZ 199/97, OSNKW 1998, nr 3-4, poz. 16; por. S. Zabłocki, Komentarz do art. 547 kodeksu postępowania karnego, [w:] Z. Gostyński (red.), J. Bratoszewski, L. Gardocki, S.M. Przyjemski, R.A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, publ. LEX.

gdy wydaje się, że to w pierwszej kolejności stronie winien przysługiwać środek odwoławczy od orzeczenia sądu *meriti*.

8. Jak wynika z utrwalonej linii orzeczniczej Trybunału Konstytucyjnego, gwarancja instancyjności jako proceduralnej zasady postępowania sądowego i administracyjnego wyrażona w art. 78 zdanie pierwsze Konstytucji wzmacnia konstytucyjne prawo do sądu i stanowi, że każda ze stron ma prawo do zaskarżania orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. „O ile przedmiotem roszczenia na podstawie art. 45 ust. 1 jest «rozpatrzenie sprawy», o tyle zasada instancyjności z art. 78 Konstytucji dotyczy procesu decyzyjnego, a więc pierwszego rozstrzygnięcia w tej sprawie. Z istoty rzeczy odnosi się więc do pewnego etapu rozpatrywania sprawy. Podniesiona do konstytucyjnej rangi kontrola ma zapobiegać pomyłkom i arbitralności w pierwszej instancji”⁶. Jak wskazał bowiem Trybunał Konstytucyjny, konstytucyjne prawo zaskarżania orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji stanowi „bardzo istotny czynnik urzeczywistniania sprawiedliwości proceduralnej. Chodzi tu o zagwarantowanie stronie prawa do zaskarżenia orzeczeń i decyzji do organu wyższej instancji w celu sprawdzenia (skontrolowania) prawidłowości orzeczenia”⁷.

9. Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny, jeżeli „zwykłe” wznowienie w danym rodzaju spraw jest obowiązkowe albo ustawodawca zdecydował się je wprowadzić ponad standard wymagany konstytucyjnie w ramach przysługującej mu swobody legislacyjnej, to powinien mieć na względzie gwarancje wynikające z art. 45 ust. 1 Konstytucji⁸. „Przepis ten zapewnia konstytucyjne prawo do sądu, na które składają się: prawo do

---

⁶ Postanowienie TK z 11.06.2008 r., sygn. akt SK 48/07, OTK-A 2008, nr 5, poz. 93.

⁷ Wyrok TK z 4.03.2008 r., SK 3/07, OTK-A 2008, nr 2, poz. 25; por. wyroki TK: z 16.11.1999 r., SK 11/99, OTK 1999, nr 7/158, z 18.05.2004 r., SK 38/03.

⁸ Wyrok TK z 10.12.2019 r., SK 16/19, OTK ZU A/2019, poz. 71.

uruchomienia procedury sądowej, prawo do odpowiednio ukształtowanej procedury, zgodnie z zasadami sprawiedliwości, jawności i dwuinstancyjności, prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia sprawy oraz prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju organu rozpoznającego sprawę (te elementy składowe prawa do sądu były wskazywane we wszystkich orzeczeniach dotyczących wznowienia postępowania, w których art. 45 ust. 1 Konstytucji był wzorcem kontroli)⁹.

10. Należy mieć na względzie, że znaczenie gwarancji wynikających z art. 45 ust. 1 Konstytucji w odniesieniu do wznowienia postępowania jest ograniczone¹⁰. „Konstytucja nie poręcza ogólnego prawa podmiotowego do wznowienia postępowania cywilnego jako komponentu prawa do sądu”¹¹ zaś „prawo do wznowienia postępowania nie może być uważane za bezpośredni przedmiot ochrony art. 45 ust. 1 Konstytucji”¹². W konsekwencji, ustawodawca może stosunkowo suwerennie kształtować kategorię spraw podlegających wznowieniu, zakres podmiotów legitymowanych do składania skarg o wznowienie, przesłanki jej uruchomienia, a także skutki orzeczeń¹³. Jednocześnie jednak prawodawca ma obowiązek przestrzegać prawa do odpowiedniego ukształtowania procedury zgodnie z wymogami sprawiedliwości proceduralnej oraz zasad poprawnej legislacji¹⁴. Jednocześnie w orzecznictwie TK ukształtował się pogląd, zgodnie z którym „pozbawienie prawa do wznowienia postępowania, jednej z dróg ubiegania się o sprawiedliwe rozstrzygnięcie sądowe,

---

⁹ Ibidem.

¹⁰ Wyrok TK z 11.05.2011 r., SK 11/09, OTK-A 2011, nr 4, poz. 32, gdzie była mowa o „nieco niższym standardzie”.

¹¹ Wyrok TK z 12.01.2010 r., SK 2/09, OTK-A 2010, nr 1, poz. 1, cz. IV, pkt 5.2 uzasadnienia.

¹² Wyrok TK z 15.05.2019 r., SK 26/17, OTK-A 2019, poz. 20, cz. III, pkt 4.4 uzasadnienia.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Wyrok TK z 12.01.2010 r., SK 2/09, op. cit.

niewątpliwie jest ograniczeniem prawa do sądu¹⁵. Pogląd taki spotkał się również z akceptacją doktryny¹⁶ oraz Sądu Najwyższego¹⁷.

11. Ustalając szczegółowe zasady wznowienia postępowania, ustawodawca musi dokonać właściwego i proporcjonalnego wyważenia konkurujących zasad konstytucyjnych, wynikających z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji¹⁸. Z jednej strony, każdy spór sądowy powinien zostać na określonym etapie postępowania zakończony ostatecznym, skutecznym i niepodważalnym rozstrzygnięciem (zasada pewności prawa, stanowiąca element zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa). Z drugiej zaś strony, istnieje ryzyko, że niektóre tego typu orzeczenia zostały wydane z rażącym naruszeniem prawa albo na podstawie nieodpowiadających rzeczywistości ustaleń faktycznych (ich prawomocność nie zasługuje więc na ochronę z punktu widzenia zasady sprawiedliwości i praworządności materialnej, które także stanowią fundament demokratycznego państwa prawnego). Obowiązkiem ustawodawcy jest przyjęcie rozwiązań zapewniających przede wszystkim poszanowanie powagi rzeczy osądzonej w stosunku do tych orzeczeń, które są oparte na prawdziwych ustaleniach faktycznych oraz wydane zgodnie z prawem¹⁹.

12. Zgodzić należy się ze Skarżącym, że zaskarżony przepis narusza zasady poprawnej legislacji, gdyż ograniczonemu kręgowi podmiotów gwarantuje on ochronę praw i

---

¹⁵ Wyrok TK z 7.09.2006 r., SK 60/05, OTK-A 2006, nr 8, poz. 101.

¹⁶ S. Zabłocki, Wznowienie postępowania w świetle przepisów nowego Kodeksu postępowania karnego, w: Nowa Kodyfikacja karna. Krótkie komentarze. Kodeks postępowania karnego, Zeszyt 16, Warszawa 1998, s. 209; L. Morawski, Wykładnia w orzecznictwie sądów. Komentarz, Toruń 2002, s. 168 i nast.; M. Mrowicki, Wznowienie postępowania karnego na podstawie rozstrzygnięcia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Warszawa 2020, s. 23-25.

¹⁷ Wyrok SN z 12.06.2012 r., IV KO 10/12, OSNKW 2012, Nr 10, poz. 109.

¹⁸ Wyrok TK z 15.05.2019 r., SK 26/17, op. cit.

¹⁹ Wyrok TK z 20.05.2003 r., SK 10/02, OTK-A 2003, nr 5, poz. 41.

wolności przewidzianych w Konstytucji RP, zaś innych takiej możliwości pozbawia. Zaskarżony przepis niewątpliwie w sposób nieuzasadniony miarkuje położenie prawne podmiotów w zależności od tego przed jakim sądem stają. Tym samym sąd dokonuje nieuzasadnionego rozróżnienia. Z jednej strony widzi konieczność kontroli odwoławczej takiego rozstrzygnięcia. Z drugiej strony w sytuacji wydania rozstrzygnięcia przez sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy te same przesłanki, które przemawiały za kontrolą odwoławczą, nie mają zastosowania. Budzi to zastrzeżenia i wątpliwości, czy rzeczywiście sam fakt, że wniosek oddala sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy niweczy przyczyny, które legły za takim ukształtowaniem instytucji, która przewiduje konieczność kontroli instancyjnej, w sytuacji wydania postanowienia przez sąd rejonowy lub sąd okręgowy.

13. Zgodnie z utrwalonym poglądem Trybunału, zasady sprawiedliwości proceduralnej są „wartością samą w sobie” i wynikają nie tylko z art. 45 ust. 1 Konstytucji, ale również i przede wszystkim z art. 2 Konstytucji; dotyczą bowiem wszystkich etapów postępowania sądowego²⁰. Samo zaś zbyt rygorystyczne pojmowanie przesłanek wznowienia, czy też ograniczenie wykładni tylko do językowej byłoby nie tylko sprzeczne z konwencyjną aksjologią praw człowieka, ale i również ograniczałoby prawo do sądu²¹. Stąd wniosek o niezgodności omawianego przepisu z art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

14. W tym zakresie należy zgodzić się ze Skarżącym, że prawo do zaskarżenia i instancyjność wzmacniają prawo do sądu, ponieważ gwarantują kontrolę przebiegu i rezultatu postępowania sądowego, zdają się jednak sytuować na zewnątrz tego

---

²⁰ Wyroki TK: z 12.01.2009 r., SK 2/09, OTK-A 2010 nr 1, poz. 1; z 21.07.2009 r., K 7/09. OTK-A 2009, nr 7, poz. 113.

²¹ Wyrok TK z 7.09.2006 r., SK 60/05, OTK-A 2006, nr 8, poz. 101; zob. szerzej M. Mrowicki, Wznowienie postępowania..., s. 23-25.

prawa i nie stanowić jego elementu²². Zaskarżony przepis art. 547 § 1 *in fine* k.p.k. narusza konstytucyjne prawo do sądu i sprawiedliwego osądzenia sprawy, jak również prawo zaskarżenia orzeczeń i decyzji, co przejawia się w tym, iż wyłączając możliwość wniesienia środka odwoławczego od orzeczenia wydanego przez sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy, nie daje gwarancji sprawiedliwego, a przy tym prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy i prowadzi do tego, że orzeczenie wydane przez którykolwiek z tych sądów jest rozstrzygnięciem ostatecznym, wyłączonym spod kontroli merytorycznej.

15. Zasada instancyjności konstytuująca prawo do zaskarżenia orzeczeń wydanych w pierwszej instancji nie jest zasadą absolutną, a wyjątki od niej oraz tryb zaskarżania określa ustawa. Jak podkreślił to Trybunał Konstytucyjny, Konstytucja wprowadziła nie precyzuje charakteru tych wyjątków, albowiem nie wskazuje ani zakresu podmiotowego, ani przedmiotowego, w jakim odstępstwo od tej zasady jest dopuszczalne, jednakże powyższe nie oznacza, że ustawodawca ma pełną i niczym nieskrępowaną swobodę ustalania katalogu takich wyjątków. Co ważne, wyjątki te nie mogą prowadzić do naruszenia innych norm konstytucyjnych oraz nie mogą powodować „przekreślenia samej zasady ogólnej, która na gruncie zwykłego ustawodawstwa stałaby się de facto wyjątkiem od prowadzonej w różnych regulacjach procesowych reguły postępowania jednoinstancyjnego. Należy zatem uznać, że odstępstwo od reguły wyznaczonej treścią normatywną art. 78 Konstytucji w każdym razie powinno być podyktowane szczególnymi okolicznościami, które usprawiedliwiałyby pozbawienie strony postępowania środka odwoławczego”²³.

---

²² Wyroki TK: z 10.07.2000 r., SK 12/99, OTK 2000, Nr 5, poz. 143; z 18.05.2004 r., SK 38/03, OTK-A 2004, Nr 5, poz. 45; 4.03.2008 r., SK 3/07, OTK-A 2008, Nr 2, poz. 25; 23.03.2010 r., SK 47/08, OTK-A 2010, Nr 3, poz. 25; post. TK z 27.09.2005 r., TS 140/05, OTK-B 2005, Nr 6, poz. 67; postanowienie TK z 7.10.2010 r., TS 39/10, OTK-B 2011, Nr 1, poz. 88, tak również uchwała SN z 23.03.2006 r., PZP 3/05, OSNAPiUS 2006, Nr 21-22, poz. 341.

²³ Wyrok TK z 4.03.2008 r., SK 3/07, op. cit.; por. wyrok TK z 12.06.2002 r., P 13/01, publ. LEX

16. Należy mieć na względzie, że pojęcie pierwszej instancji rozumiane jest dwojako w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego²⁴, a rozbieżność w tym zakresie przekłada się na odmienny zakres stosowania tego standardu w poszczególnych sprawach²⁵. Mimo że prawo przewidziane w art. 45 ust. 1 i 78 Konstytucji nie jest absolutne, to należy zgodzić się z poglądem wyrażonym w doktrynie, że postulat sprawnego postępowania czy postulat odciążania sądów najwyższego szczebla nie są nadrzędne w stosunku do zasady zaskarżalności. Postępowanie sprawne, jednakże dotknięte błędami nie powinno się ostać w systemie sprawiedliwości. Nadto, ustawodawca powinien stwarzać instrumenty umożliwiające wyeliminowanie z systemu rozstrzygnięć wadliwych, niezależnie od tego jakiego szczebla sąd podjął daną decyzję, nawet jeśli miałyby się wiązać z przedłużeniem postępowania, zwłaszcza że, paradoksalnie, czasami brak zaskarżalności może znacznie wydłużyć postępowanie²⁶. Stąd też w doktrynie postulowano wprowadzenie zażalenia na postanowienia sądu apelacyjnego (do Sądu Najwyższego) lub Sądu Najwyższego (do innego składu) w omawianym zakresie²⁷.

---

²⁴ W myśl drugiego poglądu, za orzeczenie pierwszoinstancyjne w rozumieniu art. 78 Konstytucji RP należy uznać każde orzeczenie wydawane po raz pierwszy przez sąd, nawet jeśli jest on ustrojowo sądem drugiej instancji – por. wyroki TK: z 27.4.2007 r., SK 3/05, OTK-A 2007, Nr 3, poz. 32; z 9.2.2010 r., SK 10/09, OTK-A 2010, Nr 2, poz. 10; z 2.6.2010 r., SK 38/09, OTK-A 2010, Nr 5, poz. 46; z 26.10.2013 r., SK 14/13, OTK-A 2013, Nr 7, poz. 100; z 26.11.2013 r., SK 33/12, OTK-A 2013, Nr 8, poz. 124; z 24.2.2015 r., K 34/12, OTK-A 2015, Nr 2, poz. 17.

²⁵ Zob. M. Kolendowska-Matejczuk, Zaskarżalność rozstrzygnięć incydentalnych uregulowanych w Kodeksie postępowania karnego w świetle standardów konstytucyjnych. Rozważania systemowe, Warszawa 2018, s. 258-276.

²⁶ Ibidem, s. 271; L. Garlicki, K. Wojtyczek, Komentarz do art. 78 Konstytucji, w: L. Garlicki (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz II, Warszawa 2016, s. 874 i nast.; P. Grzegorzczak, K. Weitz, Komentarz do art. 78 Konstytucji, w: M. Safjan, L. Bosek, Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1-86, Warszawa 2016, s. 1793.

²⁷ M. Mrowicki, Wznowienie postępowania..., s. 183; M. Kolendowska-Matejczuk, Zaskarżalność rozstrzygnięć..., s. 271; M. Safjan, zdanie odrębne do postanowienia TK z 13.10.1998 r., SK 3/98, OTK 1998, Nr 5, poz. 69.

17. Mając na względzie zaprezentowane powyżej standardy wypracowane przez Trybunał Konstytucyjny, zgodzić należy się ze Skarżącym, że takich szczególnych okoliczności, które usprawiedliwiłyby ograniczenia konstytucyjnych praw, nie sposób wykazać w wypadku, gdy strona nie ma możliwości odwołania się od merytorycznego orzeczenia sądu apelacyjnego, co ważne orzekającego w tym przypadku jako sąd pierwszej instancji, w przedmiocie oddalenia wniosku o wznowienie postępowania.

18. Wprawdzie wniosek o wznowienie postępowania karnego nie jest ograniczony żadnym terminem i w tej samej sprawie nie jest wykluczone wielokrotne jego składanie, jednakże strona musi wówczas powołać się na nowe dodatkowe okoliczności lub jeszcze inne podstawy wznowienia, niż ujęte w pierwotnym wniosku²⁸. W tym stanie rzeczy, postanowienie sądu apelacyjnego w przedmiocie oddalenia wniosku o wznowienie postępowania ma dla strony daleko idące konsekwencje i powinno być poddane kontroli merytorycznej przez sąd wyższej instancji, w tym wypadku przez Sąd Najwyższy, a co najmniej przez inny skład sądu apelacyjnego.

19. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 2 czerwca 2010 r.²⁹ wskazał, iż rozróżnienie między instancyjnością i zaskarżalnością, a także ocena, czy w danym wypadku procedura powinna być ukształtowana w sposób umożliwiający „aż” kontrolę instancyjną (rozpatrzenie - weryfikację przez sąd wyższej instancji), czy „tylko” jako procedura umożliwiająca weryfikację decyzji (orzeczenia) przez inny podmiot, niż ten, który decydował po raz pierwszy (np. przez sąd tego samego szczebla organizacyjnego, ale w innym składzie osobowym), zależy między innymi od tego, czy kontrola (weryfikacja) dotyczy rozstrzygnięcia w kwestii incydentalnej, czy rozstrzygnięcia „w sprawie”. Zdaniem Trybunału „wyższego poziomu gwarancji (a więc instancyjności

---

²⁸ Por. postanowienie SN z 16.03.2006 r., sygn. akt V Kz 10/06, publ. LEX.

²⁹ SK 38/09, OTK-A 2010, nr 5, poz. 46.

połączonej z dewolutywnością) wymaga orzekanie «w sprawie» i w tym zakresie Konstytucja wymaga dwuinstancyjnego postępowania. Także postanowienia kończące postępowanie podlegają zażaleniu instancyjnemu. Natomiast kwestie wypadkowe, incydentalne, tworzą bardzo zróżnicowany zbiór z punktu widzenia ich prawnego reżimu. Czasem wystarczającą kontrolę decyzji w tych sprawach zapewnia kontrola instancyjna ostatecznego orzeczenia «w sprawie», czasem ustawodawca zwykły przyznaje możliwość weryfikacji rozstrzygnięcia kwestii wypadkowej w ramach zażalenia (rozpatrywanego przez sąd wyższej instancji), czasem taką możliwość weryfikacji w ogóle się wyklucza”. Mając na względzie zaprezentowane powyżej stanowisko Trybunału Konstytucyjnego wydaje się, że skoro postanowienie sądu apelacyjnego, który orzeka jako sąd pierwszej instancji, wydane na gruncie art. 547 § 1 k.p.k. nie dotyczy kwestii wypadkowych, a wydane jest w sprawie wniosku o wznowienie postępowania karnego, to winno być zaskarżalne dewolutywnie.

20. Podkreślić dodatkowo należy, iż ewentualne i prokonstytucyjne przyznanie na gruncie art. 547 § 1 k.p.k. prawa do zaskarżenia przez stronę orzeczenia sądu apelacyjnego, nie naruszałoby roli, jaką również pełni Sąd Najwyższy rozpatrując na gruncie różnych procedur środki odwoławcze od orzeczeń sądów niższej instancji i nie sprzeciwiałoby się, jak już to zostało zaznaczone powyżej, idei jaka przyświecała ustawodawcy, który wprowadził do porządku prawnego instytucję sądów apelacyjnych, a nadto korespondowałoby z uregulowaniem art. 547 § 4 k.p.k.

21. Co ważne, ustawodawca na gruncie art. 547 § 1 k.p.k. dokonał rozróżnienia podmiotów, na te, którym służy prawo do zaskarżenia orzeczeń wydanych przez sąd pierwszej instancji w przedmiocie oddalenia wniosku o wznowienie postępowania oraz na te, którym takie prawo nie przysługuje. Zgodnie bowiem z powołanym przepisem, na postanowienie wydane przez sąd okręgowy w tym zakresie, zażalenie przysługuje. Rozróżnienie to jawi się jako niezasadne i naruszające dyspozycję art. 32 ust. 1

Konstytucji, który statuuje zasadę równości, zgodnie z którą wszyscy są równi wobec prawa i mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Jak podkreślał to bowiem wielokrotnie Trybunał Konstytucyjny, zasada ta jest fundamentalną zasadą w demokratycznym państwie prawnym i odnosi się zarówno do stosowania prawa, jak i stanowienia prawa tj. do nakazu kształtowania norm prawnych z uwzględnieniem zasady równości³⁰.

22. Z konstytucyjnej zasady równości wynika „nakaz jednakowego traktowania przez władze publiczne podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii). Wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną) powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez różnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Jeżeli ustawodawca różnicuje podmioty prawa, które charakteryzują się wspólną cechą istotną, to wprowadza odstępstwo od zasady równości. Odstępstwo takie nie oznacza jeszcze naruszenia zasady równości, ale tylko jeżeli: 1) kryterium różnicowania ma charakter relewantny, a więc pozostaje w racjonalnym związku z celem i treścią danej regulacji; 2) waga interesu, któremu różnicowanie ma służyć, pozostaje w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku wprowadzonego różnicowania; 3) kryterium różnicowania pozostaje w związku z innymi wartościami, zasadami, czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych”³¹.

23. Zatem, choć zasada równości nie ma charakteru absolutnego, to jednak wyraża się w formule, iż nie wolno tworzyć takiego prawa, które różnicowałoby sytuację prawną podmiotów będących w takiej samej sytuacji faktycznej, a wszelkie odstępstwa od

---

³⁰ Por. wyrok TK z 23.03.2010 r., SK 47/08, OTK-A 2010, nr 3, poz. 25.

³¹ Wyrok TK z 4.03.2008 r., SK 3/07, op. cit.

zasady, które nie sprostają przedstawionym wyżej kryteriom uzasadniającym ograniczenia omawianej zasady, będą świadczyć o tym, iż dokonane przez prawodawcę zróżnicowanie jest niedopuszczalne³².

24. Podmioty, do których odnosi się uregulowanie art. 547 § 1 k.p.k. należą do tej samej kategorii tj. podmiotów, którym sądy postanowieniem wydanym w pierwszej instancji odmówiły wznowienia postępowania karnego. Ustawodawca rozróżnia natomiast te podmioty w zakresie prawa do zaskarżenia w/w postanowień, a kryterium stanowiącym o tym rozróżnieniu, jest wyłącznie właściwość sądu, który orzekał w pierwszej instancji o odmowie wznowienia postępowania. Właściwość sądu, który orzeka w przedmiocie wniosku o wznowienie postępowania uzależniona jest z kolei od etapu, na jakim zakończyło się postępowanie, którego dotyczy wniosek o wznowienie (tj. czy strona zdecydowała się wnieść środek zaskarżenia od orzeczenia sądu rejonowego), czy też od charakteru sprawy (gdzie właściwym do orzekania w pierwszej instancji będzie sąd okręgowy). Skoro strona ma prawo do zaskarżenia postanowienia sądu okręgowego oddalającego wniosek o wznowienie postępowania, to nie ma żadnych szczególnych okoliczności, które uzasadniałyby pozbawienie takiego samego prawa stronę, której wniosek o wznowienie postępowania oddalił jako sąd pierwszej instancji sąd apelacyjny.

25. Mając na względzie powyższe, Rzecznik zgodził się ze Skarżącym, że rozwiązanie przyjęte w art. 547 § 1 k.p.k. narusza konstytucyjną zasadę równości określoną w art. 32 ust. 1 Konstytucji, albowiem właściwość sądu, jako jedyna przesłanka, która determinuje ograniczenie prawa stron do równego traktowania przez ustawodawcę w zakresie prawa do zaskarżenia orzeczeń sądu I instancji, nie spełnia kryteriów uzasadniających takie ograniczenie i ma charakter arbitralny.

---

³² Por. wyrok TK z 23.03.2010 r., SK 47/08, op. cit.

26. Jednocześnie przepis art. 547 § 1 k.p.k. in fine jest niezgodny z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP i wyrażoną w nim zasadą proporcjonalności. Brak możliwości zaskarżania orzeczeń w sposób nadmierny ogranicza podmiotom możliwość korzystania z prawa dostępu do sądu i prawa do zaskarżania orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Z jednej strony, rozwiązanie wyłączające możliwość złożenia zażalenia na postanowienie sądu apelacyjnego lub Sądu Najwyższego oddalające wniosek o wznowienie postępowania karnego ma zadanie przyspieszyć postępowanie i ograniczyć ilość spraw, którymi mają zajmować się wskazane sądy. Z drugiej jednak strony na szali stoi prawo do sądu i sprawiedliwego osądzenia sprawy, możliwość zaskarżania orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji, gwarancji drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności i praw oraz gwarancji co najmniej dwuinstancyjnego postępowania. Rozwiązanie to również nie pozwala na kontrolę sądową rozstrzygnięć sądów, które są szczególnie niechętne wznowianiu postępowań. W związku z powyższym, wskazane wyłączenie możliwości złożenia zażalenia uznać należy za nieproporcjonalne i przemawiające za niezgodnością art. 547 § 1 k.p.k. z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Mając na uwadze powyższe, wnoszę jak w *petitum*